

Itxaso Euba Arqueòloga, presenta una tesi sobre les carboneres i les estructures de pastoreig a la vall del Madriu

«Al Madriu hi ha traces humanes del 5.000 aC»

NASCUDA >>> A GERNIKA EL 1978
ARQUEOLOGIA >>> ESPECIALITZADA EN ANTRACOLOGIA (ESTUDI DEL CARBÓ)
DOCTORADA >>> AMB LA TESI 'ESTUDI DE CARBONERES I ESTRUCTURES DE PASTOREIG A LES VALLS DE LA VANSA I DEL MADRIU'

ANDRÉS LUENGO*
ESCALDES-ENGORDANY

Fa quatre campanyes que treballa a les excavacions que l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i el Govern d'Andorra duen a terme a la vall del Madriu. El seu camp d'investigació és l'antracologia, l'estudi de les restes de carbó vegetal conservades en les carboneres localitzades a la vall. La tesi que acaba de llegir a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona demostra, entre altres sucoses revelacions, que l'explotació humana del Madriu es remunta al Neolític antic, pels volts del 4.000 aC. A partir del 4 de juliol tornarà a la vall per excavar, a les ordres del doctor Josep Maria Palet, el forn romà localitzat en campanyes anteriors prop del refugi dels Orris de Setut.

-¿Què té de particular el Madriu, que mereixi tanta atenció arqueològica?

-Entre el 2004 i el 2006 vam fer dues campanyes de prospecció i sondeig per localitzar, identificar i cartografiar estructures d'origen antropològic, i valorar-ne l'interès. A la

segona fase, que va començar el 2007 i que continuarem aquest any, excavarem les estructures que ens han semblat més interessants: cabanes, forns i carboneres.

-¿Per on començaran?

-Pels forns d'època romana, prop del refugi dels Orris de Setut, a més de 2.300 metres d'altitud. Estructures petites d'uns sis metres quadrats i d'un sol ús. De moment n'hem localitzat dos i entre les escòries hi ha el mànec de fusta d'un ganivet. Segurament aquest forn servia per reparar les eines dels pastors.

-¿És una troballa singular?

-S'han documentat forns d'origen romà als Alps del Sud i al Cadí. Que n'hi hagi aquí no és sorprenent, com tampoc la quantitat de carboneres d'època moderna que hem documentat. En canvi, no ens esperàvem trobar traces de presència humana del Neolític, cap al cinquè mil·lenni abans de Crist.

-¿Això vol dir que fa set mil·lennis que la gent treballa i viu al Madriu?

-Eren pastors que hi pujaven a la primavera i a l'estiu buscant les pastures. L'explotació minera no comença fins a l'època romana, i al segle XIV s'hi afegeix l'activitat minero-metal·lúrgica, amb les fargues.

-Després de set mil·lennis explotant-la, en deuen quedar ben poca cosa, de la vall original.

-En les èpoques més remotes, l'explotació forestal, que existeix, és mínima, imperceptible. Els canvis en la configuració de la vall apareixen a partir del segle XIV, amb les fargues. Es percep clarament com el nivell de l'explotació forestal comença a baixar, i a poc a poc les carboneres s'allunyen de les fargues. També hi col·labora la crema de boscos per obrir pastures. Però sobretot és el carbó, perquè les fargues en consumeixen una gran quantitat.

-¿Que no s'explotaven, els boscos del Madriu, abans del segle XIV?

-Els boscos dels Pirineus havien format històricament la fusta per construir vaixells. També es tallaven arbres per fer-ne llenya i per aixecar cabanes. Però en qualsevol cas no era una explotació tan intensiva com la que comportaran les fargues.

-¿A quin s'assembla més el Madriu actual: al del segle XIX o al del XIV?

-Quan decau l'activitat fargaire, a la segona meitat del XIX, el bosc comença un procés natural de regeneració. Avui trobem boscos joves ben bé a sobre de moltes de les carboneres que hem localitzat, i que en èpoques no gaire pretèrites devien formar extenses clapes sense arbres.

-¿Com eren les carboneres?

-Podien arribar a fer entre 10 i 15 metres de diàmetre. Consistien en una pila de llenya circular, amb un forat al mig -la xemeneia- i tot co-

>>> Antracòloga > Euba recull mostres de restes de carbó en un punt del GR 11, que creua la vall del Madriu (a dalt). Mànec de fusta recuperat del forn romà prop del refugi dels Orris de Setut. Probablement formava part d'un ganivet.

EL MADRIU ACTUAL

«Quan decau l'activitat fargaire, al segle XIX, comença la regeneració natural dels boscos de la vall»

bert amb palla o herba per facilitar la reducció sense que la fusta s'arribés a combustionar.

-¿I quantes n'han localitzat?

-Una vintena. Això no vol dir que hi hagués vint carboneres. A cada vall n'hi podia treballar un, amb la seva

colla d'ajudants -dos o tres- que explotava les carboneres de la zona.

-Amb els pastors, ¿eren amics o rivals?

-Són activitats complementàries: el carboner prefereix zones boscoses i d'obaga; el pastor, solanes i pastures.

-¿Quins tresors més oculten els carbons que recupera del Madriu?

-Tinc moltes esperances dipositades a poder reconstruir les condicions climatològiques de l'Edat Moderna a partir dels anells de creixement dels taxons de pi, bedoll i avet. Això ens permetrà per exemple estudiar en profunditat la Petita Edat del Gel que es va abatre sobre Europa a partir del segle XIV. ≡

*aluengo@andorra.elperiodico.com

CRÍTICA DE TEATRE

La gran festa dels carbossos

'The Rocky Horror Show'

DIRECCIÓ >>> MÓNICA VEGA
DIRECCIÓ VOCAL >>> YASMIN JAROYAN
INTÈRPRETS >>> A. PÉREZ, LL. ADRÁN, J. MARTÍN, B. FERNÁNDEZ, C. GARRIDO, E. BARÓN, N. GARRIDO, E. BECERRA, I. ORRIOLS, M. ADRÁN

A. L.
SANT JULIA DE LÒRIA

Festa grossa, la que es van muntar els juvenils de la Companyia És Grata divendres i dissabte al Claror. Bon rotlló, transvestisme controlat, unes lleus dosis de suavís-

sim erotisme, música enganxosa, coreografies multitudinàries i un públic participatiu i entregat a la causa des de molt abans de començar. Vam anar al Claror a picar de mans, a cridar i a riure. I tot això és el que vam fer. N'hi ha que es van quedar amb les ganes de pujar a l'escenari. Com a les festes de fi de curs de l'institut. Tot plegat, amb un molt saludable regust a *American Graffiti*, posem per cas: des del (magnífic) vestuari fins als (encerats) decorats i, sobretot, l'aire naíf,

>>> Una escena del muntatge que es va estrenar al Claror divendres.

desenfadat i sense pretensions que gasta tot el muntatge.

No és qüestió aquí de trepitjar els ulls de polls d'aquesta colla d'il·luminats que ha tingut l'audàcia de

posar en escena un megaclàssic del musical contemporani. Només per això ja es mereixen un lloc de privilegi a la magríssima història teatral d'aquest país. Carbossó (l'lastima del

nom) són uns pioners. És amb propostes desacomplexades, desinhibides i un pèl irreverents com ara aquest *Rocky Horror Show* com s'estimula el planter i com es crea afició. Mònica Vega ho ha entès. La Companyia És Grata, també. Ja hi haurà temps de fer *teiatru* de veritat, de ser formals i pretenciosos, de parlar de Brecht i Pinter i Lorca. Ara que podem, divertim-nos fins a morir. Ho deia Postman, però els cedeixo el lema. Pel que fa al muntatge, quedem-nos amb les (grates) sorpreses: per exemple, la clara superioritat dels números corals sobre les escenes més, diguem-ne, íntimes. Pel que fa als actors, correte el quartet protagonista: superior Carolina Garrido com a Riff Raff, i extraordinària Mariah Adrián com a narradora. Però *The Rocky Horror* ha de ser només el començament. L'escena andorrana ho necessita. ≡

*aluengo@andorra.elperiodico.com